

فروشگاه ، بزرگترین سایت تخصصی معماری

جهت مشاهده آموزش نرم افزارهای معماری از صفر تا ۱۰۰ با زبان فارسی و با

کمترین هزینه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده نقشه ها ، پایان نامه و طرح های نهایی آماده معماری جهت کانسپت

گرفتن و یا تحویل پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده مقالات ، رسالات و مطالعات نهایی آماده معماری جهت تحویل

پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

بزرگترین سایت تخصصی معماری WWW.CADYAR.COM

جهت عضویت در کانال ما در تلگرام کافیسیت روی عکس زیر کلیک کنید.

برای انجام پروژه های عمران و معماری با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyar60>

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyarmemar>

ایمیل

Vrya.cadyar@gmail.com

جهت مشاهده مطالب زیر به صورت رایگان کافیسیت روی لینک روبرو عنوان موردنظر کلیک کنید

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473)

دانلود رایگان کتب معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262)

آموزش رایگان پست پروداکشن در معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377)

دانلود رایگان مقالات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=206](http://www.cadyar.com/?cat=206)

دانلود رایگان نقشه های معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1300](http://www.cadyar.com/?cat=1300)

دانلود رایگان رساله و مطالعات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=283](http://www.cadyar.com/?cat=283)

آموزش رایگان نرم افزار های معماری

جهت مشاهده مطالب کاربران مهمان که مطالب خود را به صورت رایگان و یا در قبال هزینه به اشتراک گذاشته اند در سایت کدیاری [اینجا](#) کلیک کنید.

شما نیز میتوانید مطالب خود را در سایت کدیاری به اشتراک بگذارید تا بدون هیچ هزینه ای صاحب شغل دوم شوید. جهت اشتراک گذاشتن مطالب خود [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات معماری با
قیمت پایین با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

قسمتی از پایانامه ارشد معماری اصول
طراحی پارک های شهری در جهت ارتقا خلایقیت
کودکان در 147 صفحه در قالب ورد:

۲- مقدمه

کیم وو چونگ^۱ (۱۹۸۹) یکی از چهره های خلاق معاصر (بنیانگذار شرکت عظیم دوو کره و نویسنده کتاب مشهور "سنگ فرش هر خیابان از پلاست" (این کتاب تنها پس از دو سال از تاریخ انتشار، بیش از یک میلیون نسخه فروش داشته و تاکنون بیش از ۱۰ بار نیز در ایران تجدید چاپ شده است) می نویسد "نوآوری یک امر و نیاز زیربنایی زندگی انسان است آنچنان که بعضی ها فکر می کنند مشکل نیست اگر شما به ابداعات و نوآوری های با ارزش دقت کنید مبنای خیلی از

آنها را واقعا ایده های بسیار ساده تشکیل می دهند اغلب هم نتایج بسیار ارزشمندی به همراه می آورند... نوآوری ، ابداعات و اختراعات نقش بزرگی در تاریخ بشر بازی کرده است نوآوری و ابداعات با عزم ، تصمیم و اراده یک شخص خلاق شروع می شود که سعی می کند با درهم شکستن ایده های معمولی و موجود در این عصر خلاق و زمان ، چیز جدیدی ارائه دهد یا بسازد. من همواره تاکید کرده ام که خلاق بودن برای اشخاص بسیار با اهمیت است زیرا افرا خلاق ، مبتکر و سازنده به تاریخ شکل و به جهان جهت می دهند. توین بی کسانی را که به پیشرفت تمدن و فرهنگ جامعه شان کمک می کنند " اقلیت خلاق" می نامد که بسیار هم معدودند اما تاثیر این اقلیت ها به نسبت تعدادشان نیست بلکه قدرت ابداع و خلاقیت آنها تعیین کننده میزان نفوذشان در جامعه است. الهامات و تراوشات ذهنی این اقلیت است که به اکثریت غیر خلاق امکان می دهد در پیشرفت جامعه شان سهم شوند این وظیفه اقلیت ها نسبت به جامعه شان است و بدون همکاری و کمک آنها فرهنگ ها و جوامع پیشرفتی نخواهند داشت . اقلیت ها موظفند اکثریت غیر خلاق را اصلاح کرده و پرورش دهند چنانچه اقلیتها اینگونه عمل نکنند زوال جامعه و تمدن تسریع خواهد شد. به خفقان افکندن این اقلیت خلاق ، سقوط جامعه و فرهنگ را بدنبال خواهد داشت . زمانیکه تواناییهای خلاق برای توسعه و پیشرفت جامعه بکار گرفته نشود و زمانیکه اقلیت خلاق به صورت اقلیت کنترل شده درآید جامعه به سوی نابودی و فنا قدم برخواهد داشت. مسئولیت پیشرفت و تمدن جامعه و یا سوق دادن آن در جهت زوال و ویرانی به عهده اقلیت خلاق است... شما حتما می پرسید چگونه می توان عضو اقلیت خلاق شد خوب اول از همه باید بگویم چه چیزی نبایست باشید: فرصت طلب، تماشاچی و شکست گرا نباشید (سوری، ۱۳۷۴، صص ۶۵، ۲۳۶ و ۲۳۷).

نقش خانواده بعنوان مهم ترین رکن جامعه که شالوده اساسی شخصیت کودکان را می سازد بس مهم است عدم اطلاع از شیوه های درست تربیتی ، مهم ترین مشکل خانواده ها است . والدین معمولا از نتایج برخوردهای خود با فرزندانشان بازخوردی^۲ دریافت نمی کنند و یا نمی دانند درهرسنی چه انتظاری باید از آنان داشته باشند والدین معمولا روشهای سنتی تربیتی گذشته را ادامه داده و کمتر به فکر اصلاح^۳ هستند. فرض بر این است اگر آنان متوجه اثرات قابل توجه فرزند پروری خود شوند قطعا در بکارگیری روشهای مناسبتر جدیت و دقت به خرج خواهند داد (کفایت ، ۱۳۷۳، ص ۴۱) به هر حال نوع برخورد و توجه والدین با مقوله خلاقیت که آنرا در کودکان تقویت و یا

^۲ - Feedback

^۳ - Reform

تضعیف نمایند بسیار مهم خواهد بود این موضوع در ادامه مورد بحث قرار بیشتر خواهد گرفت.

۲-۲ معنا و مفهوم خلاقیت

درحقیقت فرد خلاق کسی است که از ذهنی جستجوگر و آفریننده برخوردار باشد. فرهنگ وبستر^۴ (۱۹۵۳) خلاقیت را مترادف اصطلاحاتی مانند اکتشاف، اختراع، ابداع و نوآوری آورده و کلمه خلاقیت را به معنی بوجود آوردن تعریف کرده است. در فرهنگ روانشناسی سیلامی^۵ راجع به معنای خلاقیت چنین آمده است "خلاقیت همان تمایل و ذوق به ایجادگری است که در همه افراد و در همه سنین به طور بالقوه موجود بوده و با محیط اجتماعی - فرهنگی، پیوستگی مستقیم و نزدیک دارد. شرائطی لازم است تا این تمایل طبیعی به خودشکوفایی برسد. ترس از انحراف و سعی در همناوایی با اجتماع، خلاقیت را به بند می کشد. کودکان خردسال که از امور و وقایع در شگفت می شوند و می کوشند که تازگیها جهان را دریابند و ضمنا تا زمانی که تحت تاثیر تعلیم و تربیت متعارف قرار نگرفته اند به نحوه ویژه ای خلاق می باشند (کفایت، ۱۳۷۳، ۶۱). از مضمون تعاریف و توضیحاتی که در مورد ماهیت و کارکرد خلاقیت داده شده است چنین پیداست که در واقع خلاقیت برآیند نوع تفکر بدیع و بی بدیل افراد است که ممکن است به تولید محصول عینی نیز منجر گردد. بنابراین شایسته خواهد بود به جای لفظ خلاقیت، اصطلاح تفکر خلاق را بکار برد.

در مجموع تفکر و عملکرد خلاق نسبت به ایده ها و تجارب قبلی بشری نو شمرده شده، عامل تغییر و تحول بوده و الزاما می بایست به حال انسان و جامعه نیز مفید باشد مانند ایده های جدید، ابتکارات، اختراعات و اکتشافات. معنای خلاقیت عبارت است از توانایی یا قدرت ذهنی یا بدنی برای ساختن یا بازسازی واقییت به نحوی منحصر به فرد (دافی، برنات، ۱۳۸۰ ص ۳۸). ماکس ورتایمر روانشناس گشتالت^۶ عبارت مناسب تفکر آفرینشی را نخستین بار ابداع و آنرا تفکری توصیف کرد که واقعا به چیزی مفید می انجامد (برونو، ۱۳۷۰، ص ۸۲). تورنس تفکر خلاق را به حاصل وقوع انفجارات بینش درونی افراد تعبیر می کند (تورنس، ۱۹۷۹، ص ۲۴) اورت شوستر^۷ (۱۹۶۷) نویسنده کتاب مشهور "روانشناسی انسان سطله جو"^۸ رفتار خلاقانه را یک رفتار خویشتن ساز در عین حال سطله جویانه می شمارد و می گوید

^۴ - Webster

^۵ - Sillamy

^۶ - Gestalt

^۷ - Evertt Shostrom

^۸ - Man 'the manipulator

" من رفتار خلاقه را یک رفتار خویشتن ساز ، تعریف می کنم . رفتار خویشتن ساز نوعی رفتار سلطه جویانه است که به صورت خلاقه تری ظاهر می گردد . همه ما سلطه جو هستیم لیکن به جای آنکه رفتار سلطه جویانه خود را طرد کنیم ، باید آنرا تغییر داده و به رفتار خویشتن ساز تبدیل نمائیم (سرمد ، ۱۳۶۲ ، ص ۲۵) . کالهون (۱۹۶۱) خلاقیت را دارای ماهیت ذاتا عاطفی دانسته و آنرا فرآیندی می شمارد که طی آن فرد خلاق عناصر نامعقول و احساسی را به عناصر عقلی و آگاهانه تبدیل کند .

۲-۳ تعریف خلاقیت^۹

مثل هر مفهوم نظری و انسانی دیگر ، تعریف خلاقیت نیز تابع گرایشات و برداشت های شخصی و مکتبی صاحب نظران است که در مجموع مشابه به نظر می رسند. بمنظور جلوگیری از طولانی شدن بحث ، ذیلا به ذکر تعاریف خلاصه چند تن از مشاهیر زمینه تحقیقات و منابع علمی خلاقیت اشاره می گردد.

- فرهنگ توصیفی اصطلاحات روانشناسی: "تفکرخلاق تفکری است که مشخصه اصلی آن توانائی کنارگذاشتن فرض های غیرلازم و زایش افکاراصیل است" (برونو، ۱۳۷۰، ص ۸۲)

- استیفن رابینز^{۱۰} (۱۹۹۱): "خلاقیت به معنای ترکیب ایده ها در یک روش منحصر به فرد یا ایجاد پیوستگی بین ایده هاست" (طالب زاده و انوری ، ۱۳۷۵ ، ص ۲)

- استین ، پارنس و هاردینگ^{۱۱} (۱۹۶۲): "خلاقیت همان چیزی است که به ایجاد یک کار جدید منجر می شود ، که در زمانی به عنوان یک چیز قابل دفاع یا مفید یا خشنود کننده مورد قبول گروه قابل توجهی قرار گیرد" .

- مدنیک^{۱۲} (۱۹۶۲): "خلاقیت عبارت از سازمان دادن به عناصر همخوانده به صورت ترکیبهای جدیدی است که به خواسته های خاص پاسخ می دهند یا اینکه به گونه ای مفید هستند" .

- فاکس^{۱۳} (۱۹۶۶): "فرآیند خلاق به هر نوع فرآیند تفکری گفته می شود که مساله را به طریق مفید و بدیع حل کند" .

- هورلاک^{۱۴} (۱۹۸۲): "خلاقیت در واقع همان شکل کنترل شده تخیل است که منجر به نوعی ابداع و نوآوری می گردد" .

^۹ - Creativity

^{۱۰} - Stephen Robbins

^{۱۱} - Steine ' Parnes & Harding

^{۱۲} - Mednick

^{۱۳} - Fox

^{۱۴} - Hulark

- استرنبرگ (۱۹۸۹): " خلاقیت ترکیبی از قدرت ابتکار، انعطاف پذیری و حساسیت در برابر نظریاتی که یادگیرنده را قادر می سازد خارج از نتایج تفکر نامعقول به نتایج متفاوت و مولد بیندیشد که حاصل آن رضایت شخصی و احتمالا خشنودی دیگران خواهد بود" (کفایت ، ۱۳۷۳ ، ص ۶۲ و ۶۳).
  - لوتانز (۱۹۹۲): "خلاقیت به وجود آوردن تلفیقی از اندیشه ها و رهیافت های افراد و یا گروهها در يك روش جدید، است" (انوری ، ۲۰۰۷ ، ص ۲).
  - فرانکن (۲۰۰۵): "خلاقیت رویکرد خلق یا تشخیص ایده ها و احتمالاتی است که در حل مسئله یا در ارتباطات انسانی و سرگرم کردن خود و دیگران مفید است" وی اضافه می کند که برای خلاق بودن ، افراد باید قادر باشند که مسائل را از دیدی تازه بنگرند ، احتمالات و جایگزینهای بدیع خلق نمایند (همتی ، ۱۳۸۷ ، ص ۹).
  - هالپرن: خلاقیت توانایی شکل دادن به ترکیب تازه ای از نظرات یا ایده ها برای رسیدن به يك نیاز یا تحقق يك هدف می باشد" (سایت فکر نو ، به نقل از نگین برات ، ۱۳۸۲ ، ص ۱)
  - تورنس (۱۹۷۳): "خلاقیت عبارت است از حساسیت به مسائل ، کمبودها ، مشکلات و خطاهای موجود در دانش ، حدس زدن ، تشکیل فرضیه هایی در باره این کمبودها ، ارزشیابی و آزمایش این حدسها و فرضیه ها و احتمالا اصلاح و آزمودن مجدد آنها و در نهایت نتیجه گیری ". تورنس که تحت تاثیر چهارچوب نظری گیلفورد است خلاقیت را مرکب از چهار عامل اصلی می دانند که عبارتند از:
  - ۱- سیالی^{۱۵} : توانایی تولید تعداد بی شماری ایده در قالب تصویر با فرض پاسخ و عقیده در مورد آن .
  - ۲- ابتکار^{۱۶} : توانایی تولید ایده هایی که از ایده های عادی و رایج متفاوت است .
  - ۳- انعطاف پذیری^{۱۷} : توانایی تولید انواع گوناگون و متنوع ایده ها در قالب تصویر و ارائه راه حلهای نو.
  - ۴- بسط^{۱۸} : توانایی اضافه کردن جزئیات یا تکمیل ایده های تصویری (کفایت ، ۱۳۷۳ ، ص ۶۹).
- به زبان ساده می توان گفت : "خلاقیت عبارت است از بکارگیری تواناییهای ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهوم جدید ". از مضامین

^{۱۵} - Fluency

^{۱۶} - Originality

^{۱۷} - Flexibility

^{۱۸} - Elaboration

بکار گرفته شده در تعاریف فوق چنین برمی آید که اولاً ماهیت خلاقیت به چگونگی تفکر انسان و نتیجه آن بستگی دارد و ثانیاً مشتمل بر یافتن راهها و روش های جدید و موثر می باشد. بنابراین بدون وجود سه ویژگی اساسی:

۱- ذهنی بودن

۲- نبودن

۳- موثر بودن

نمی توان لفظ خلاقیت را بر یک فرآیند و فعالیت ذهنی و یا عملکرد اطلاق نمود .

درحقیقت ، از آنچه که ما به عنوان خلاقیت و تفکر خلاق^{۱۹} از آن نام می بریم شامل یک فرآیند ذهنی و نتیجه نوع فکرانسان است یعنی چیزی که چگونگی فعالیت فکری فرد و نتیجه آن است بعبارتی خلاقیت تفکری است که شامل نگرش نو و ایده های بکر می باشد. بدیهی است خلاقیت مثل هر مفهوم دیگر ذهنی ، تعاریف مختلفی از اصطلاح خلاقیت ارائه شده است. پیچیدگی و دشواری شناخت ماهیت ، تعریف و کارکرد خلاقیت ، بیشتر ناشی از ماهیت غامض کنشهای مغزی است.

۲-۴ نظریه های خلاقیت

در مورد خلاقیت چون سایر مفاهیم روانشناسی دیدگاههای مختلف و متفاوتی وجود دارد که ماهیت ، خاستگاه و کارکرد آنرا به شکلی خاص تبیین می نماید . در این مجال به اختصار به مهم ترین آنها اشاره می شود .

- **خلاقیت به عنوان ودیعه الهی :** در دنیای باستان ، فیلسوفانی چون افلاطون معتقد بودند که خداوند اذهان این گونه مردان را از آنها گرفته و با دادن قوه ابتکار آنان را به عنوان سفیرانش بکار می گیرد (پلاتو^{۲۰} ۱۹۲۵). عنصر خلاقیت فرد یک هدیه خداوندی است و بیش از آنکه از تربیت ناشی شود از الهام ناشی میشود (کارلایل^{۲۱} ۱۹۳۴). سامرست موام نیز معتقد بود الهام پایه و اساس تفکر خلاق است (مویدنیا ، ۱۳۸۴ ، ص ۱۶۳).

- **خلاقیت به عنوان دیوانگی :** این دیدگاه قدیمی خلاقیت را نوعی جنون و دیوانگی تلقی می کند غیرعادی بودن ، بی ارادگی ، خودجوشی و ظاهر غیرعقلانی خلاقیت عاملی بود که افرادی چون لمبروزو (۱۹۸۱) خلاقیت را نتیجه آسیب عقلی دانسته و برای اثبات ادعای خود نمونه هایی از افراد نابغه و مشاهیر را نام برد که کم وبیش عصبی و

^{۱۹} - Creative thinking

^{۲۰} - Plato

^{۲۱} - Carlyle

یا دیوانه بوده اند. مثلاً فیلسوفی چون نیچه در تمام زندگی بخصوص زمان خلق آثار خود بین حالت تعادل و عدم تعادل روانی به سر برده است. امروزه نیز افراد عامی بعضاً کار غیرعادی و خلاقانه را که تا حدود زیادی از استانداردهای رفتاری و عرف جامعه متفاوت باشد بیمارگونه می‌پندارند. براساس تحقیقات انجام شده خودکشی، تمایل کمتر به ازدواج و داشتن فرزند کمتر و طلاق زیاد در زندگی افراد خلاق بیشتر از نرم جامعه است. تحقیقات جدید صورت گرفته براساس معیارهای DSM-IV^{۲۲} (چهارمین ویرایش سیستم طبقه بندی بیماریهای روانی - انجمن روانپزشکی امریکا) نشانگر شیوع بیشتر اختلالات روانی در میان افراد خلاق است. شایع ترین اختلالات انواع بیماریهای اسکیزوفرنیا و اختلالات خلقی گزارش شده است. امیل کراپلین طی تحقیقات خود به این نکته اشاره می‌کند که احتمالاً اختلال روانی مانیا^{۲۳} (شیدائی) باعث دگرگونی هایی در فرآیند تفکر شده و منجر به افزایش خلاقیت گردد. خودکشی و اختلالات روانی بیشتر در میان هنرمندان که مصادیق بارز خلاقیت محسوب می‌شوند دلیل دیگر ارتباط بیماریهای روانی و خلاقیت شمرده می‌شود. فلیکس پست (۱۹۹۴) روانشناس انگلیسی با بررسی فراوانی اختلالات روانی در بین افراد خلاق و برجسته نشان داده است که ارتباطی بین این دو عامل وجود دارد (احدی ، مظاهری و فخری ، ۱۳۷۱، ص۳). عامه مردم نیز کم و بیش در مورد ایده های خلاقانه نظر نامناسبی دارند بطوریکه با مسخره کردن و دیوانه پنداری موجب یاس افراد خلاق می‌شوند. برنارد شاو در این باره می‌گوید " تمام اندیشه های بزرگ ابتداء مسخره پنداشته می‌شوند " (موید نیآ ، ۱۳۸۴ ، ص ۱۶۴) .

- خلاقیت بعنوان نبوغ شهودی : با تعدیل دیدگاه دیوانه پنداری، ماهیت اشراقی^{۲۴} ، شهودی و غیرقابل آموزش بودن خلاقیت مطرح گردید که دارنده آن شخصی نادر و متفاوت تلقی شود که می‌تواند بدون واسطه و استفاده از قدرت استدلال و بطور مستقیم ایده خلاق را دریابد. لغزشهای ظاهراً غیرمنطقی ، کپرنیک و کالیله را یاری کردند تا نظریه های خود را به نظم درآورند اینان راههای ذهنی معمولی و منطقی تفکر را پیگیری نکردند. بلکه به واسطه کمک ذهن ناخودآگاه هدایت شده اند. مطابق این دیدگاه خلاقیت را نمی‌توان آموزش داد چرا که غیرقابل پیش بینی بوده و از اصول خاصی پیروی نمی‌کند و درعین حال غیرعقلانی و مختص افراد غیرعادی است (مردیث^{۲۵} ، ۱۹۱۱) . درمجموع خطرناک است که بپنداریم خلاقیت ها از مکاشفه

^{۲۲} - Diagnostict and statistical manul of mental disorder .4Rd Ed.

Mania -^{۲۳}

^{۲۴} - Illumination

^{۲۵} - Merdice

و اشراق سرچشمه می گیرند و نتیجه بگیریم که دیگر نمی توانیم و نیازمند هم نیستیم کاری در این باره انجام دهیم این کار شبیه معمای جعبه سیاه است که مستلزم به کنار گذاشتن مساعی آگاهانه و در انتظار ظهور مکاشفه نشستن است. با این حال امیدواری ما به شهود و مکاشفه باید گاهگاهی باشد نه همیشگی. با این فرض سهم آن نیازرزشمند خواهد بود (قاسمی ، ۱۳۸۶ ، ص ۶۷).

- خلاقیت به عنوان نیروی حیاتی : داروین به موازات نظریه مشهور تکاملی خود ، خلاقیت را عامل ذاتی حیات که پیوسته در حال نوشدن است دانست. براین اساس ماده بی جان غیرخلاق محسوب می گردد . به نظر می رسد که نیروی خلاق تکامل ، خود را به صور گوناگون پایان ناپذیری عرضه می کند که یکتا ، بی نظیر ، غیرقابل تکرار و بازگشت ناپذیر هستند. (دوبزهانسکی^{۲۶} ۱۹۵۷). یکی از پیشتازان این نظریه بیولوژیکی شخصی بنام ادموند سینوت (۱۹۶۲) است وی اعتقاد داشت که حیات ماهیتا خلاق است چرا که خود را سازمان می دهد تنظیم میکند و همواره در حال نوشدن می باشد . در این میان انسان بی همتاست چون از داده های درهم و برهم ، اثری هنری و یا علمی پدید می آورد انسان توانائی آنرا دارد که الگوهای تنظیمی خود را خلق کند.

- نظریه تداعی گرایی : تداعی گرایی بعنوان مکتب مسلط روانشناسی قرن نوزدهم امریکا و انگلستان که ریشه در افکار و عقاید جان لاک دارد اذعان می کند ایده های جدید ، از ایده های قدیم و بوسیله آزمون و خطا حاصل می شوند به عبارت دیگر وقتی که ایده ای خاص در ذهن ظاهر شود ایده مرتبط نیز بلافاصله در ذهن متداعی می گردد هرقدر این دو ایده بیشتر، تازه تر و واضحتر بهم مرتبط باشند. احتمال همراه شدن آنها بیشترخواهد بود. بنابراین سه اصل مهم فروانی^{۲۷} ، تازگی^{۲۸} و وضوح^{۲۹} در نظریه تداعی گرایی مهم هستند. ایده های تازه در واقع ترکیبی از ایده های قدیم هستند که از نو سازماندهی شده اند . تفکر خلاق نیز چیزی جز برقراری ارتباطات ذهنی^{۳۰} نیست وهرچه انسان قادر به تداعی بیشتری باشد خلاقیت بیشتری خواهد داشت .

- نظریه گشتالت : کلی نگری شاکله نظریه گشتالت را تشکیل میدهد. فلذا خلاقیت نیزعبارت از بازسازی الگوهای است که ساختار ناقص دارند و ذهن در صدد تکمیل آن است به عبارتی دیگر تفکر خلاق معمولا با وضعیتی مسئله دار شروع می شود که از جهاتی ناتمام است و

^{۲۶} - Dobzhansky

^{۲۷} - Frquency

^{۲۸} - Recency

^{۲۹} - Vividness

^{۳۰} - Mental connection

نهایتاً ذهن جهت کامل و هماهنگ کردن آن فعال شده و راههای جدیدی یابد .

نظریه روانکاوی : (خلاقیت بعنوان نتیجه تصعید و پالایش روانی و تعادل حیاتی) همواره مفهوم روانکاوی نام زیگموند فروید^{۳۱} (۱۹۴۹) یکی از تاثیرگذارترین متفکرین تاریخ جهان و واضع تئوری روانکاوی را تداعی می کند. روانکاوی فروید ، بیش از هر مکتب دیگری ایده هایی بنیادی در مورد خلاقیت ارائه داده است که رهنمودی برای پژوهشهای علمی مربوط است . فروید معتقد بود خلاقیت و هنر در واقع نوعی تطهیر عاطفی و پالایش روانی است که موجب حفظ سلامتی انسان می شود. به زعم او هنرمند خلاق کسی است که هنر را وسیله ای برای ابراز تعارضات درونی خود قرار داده و تمایلات مطرود و سرگرفته را در قالب پذیرفته شده ای ظاهر می سازد که در غیر این صورت می بایست شاهد روان نژندی فرد باشیم. به نظر فروید رشد و تعادل روانی فرد درگرو تعادل صحیح بین نیروهای خلاقه و نیروهای متهاجم (تا حدودی با برتری نیروهای خلاقه) بستگی دارد. فروید زندگی و هر نوع گرایش مثبت به آنرا ناشی از یک نیروی غریزی بنام اروس (نام خدای عشق در یونان قدیم وسمبل غریزه عشق به زنده ماندن) می داند که سرمنشاء همه نیروهای خلاقه و حیاتی است . در مقابل از نیروی غریزی دیگری بنام تاناتوس^{۳۲} (نام خدای مرگ و برادر هوپنوس^{۳۳} که خدای خواب در نزد یونانیان قدیم بود) نام می برد که مانع خلاقیت و انرژی حیاتی است (وهاب زاده، ۱۳۶۶، ص ۲۰). او معتقد بود خاستگاه خلاقیت ، در تعارضی است که در ذهن ناخودآگاه وجود دارد و ذهن پیوسته در پی حل آن است که در صورت حل موجه و موفقیت آمیز منجر به خلاقیت میگردد (با کمک بخش خودآگاه شخصیت) و گرنه آن تعارض واپس زده شده و یا در شکل بیماری (روان نژندی^{۳۴}) ظاهر می گردد (مغایر راه حل بخش خودآگاه شخصیت) . بنابراین خلاقیت و روان نژندی هر دو ریشه واحد در تعارضات ناخودآگاه فرد دارند یعنی هم فرد خلاق و هم فرد روان نژند با یک نیروی واحد هدایت می شوند . شخص خلاق ، در واقع میزان کنترل "خود" بر روی "نهاد" را کم کرده و اجازه میدهد اندیشه های آزادخیز^{۳۵} ناخودآگاه بروز داده شوند یعنی تکانه های خلاق^{۳۶} از سطح ناخودآگاه به سطح خودآگاه آیند. به نظر فروید خلاقیت ماهیتی چون غذا دارد. بوسیله غذا تنش درونی و عدم تعادل ناشی از گرسنگی فرد رفع می گردد بوسیله خلاقیت

^{۳۱} - Sigmund Freud

^{۳۲} - Thanatos

^{۳۳} - Hypnos

^{۳۴} - Neurotic

^{۳۵} - Freerising

^{۳۶} - Creative impulses

نیز تنش فرد برطرف می گردد. در هر حال به زعم فروید خلاقیت ریشه بیمارگونه داشته و نتیجه عدم تعادل و تعارضات درونی است. فروید معتقد بود جوامع اساساً نسبت به رفتار خلاقانه حالت تدافعی و حتی سرکوبگر دارد.

روانکاوان و پیروان جدید فروید معتقدند خلاقیت نه در ناخودآگاه، بلکه ریشه در نیمه آگاه دارد، ذهن نیمه آگاه بدلیل داشتن آزادی در جمع آوری ایده ها، مقایسه و آرایش مجدد آنها، سرچشمه خلاقیت به شمار می آید. افراد خلاق لزوماً دارای زمینه های بیمارگونه و آشفتگی روانی نیستند بلکه همچون افرادی دارای چهارچوب شخصیتی محکم هستند تا بتوانند به عمق ناخودآگاه خود مراجعه و پس از کشفیات خلاقانه سالم به واقعیت برگردند. اریک فروم (۱۹۴۱) بیان می دارد که خلاقیت در شرائط سلامتی و هماهنگی فعالیت روانی بروز داده می شود (کفایت، ۱۳۷۳، ص ۲۳). او پنج طرح شخصیتی را که شامل شخصیت پذیرا، بهره کش، سوداگر، محتکر و سازنده است توصیف می نماید که آخرین آنها نمونه کامل شخصیت رشد یافته بوده و ویژگی مهم آن "عشق به خلاقیت" است. چهارچوب نظریه فروم در تائید نقش ویژه عوامل محیطی و فرهنگی است که به شخصیت افراد شکل می دهد. او می گوید "افراد محصولی از فرهنگ خویش هستند" براین اساس در جوامع صنعتی، انسانها دچار از خودبیگانگی^{۳۷} می شوند (وهاب زاده، ۱۳۶۶، ص ۳۳ و ۳۴).

**جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات
معماری با قیمت پایین با ما تماس بگیرید.**

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰